

Круглий стіл з елементами психологічного тренінгу «Соціально-комунікативна компетентність учителя»

Метод круглого столу передбачає зустріч за круглим столом з певної проблеми, обговорення, обмін думками.

Мета засідання: розширити й закріпити знання учасників семінару про компетентність як педагогічне явище. Формувати ключові компетенції вчителя, зокрема соціально-комунікативну.

Форма роботи: круглий стіл з елементами психологічного тренінгу.

План засідання:

I частина — інформаційно-теоретична;

II частина — практична (вироблення навичок відкритого спілкування і взаємодії).

Інформаційно-теоретична частина

Практичний психолог. Сьогодні ми продовжуємо роботу психолого-педагогічного семінару, присвяченого професійній компетентності вчителя, але вже в малій групі. У методичному кабінеті зібралась творча група вчителів, яка працює над проблемою «Компетентність учителя».

1. Вправа " Знайомство. Ім'я- якість" (5-7 хв.)

Кожен учасник оформляє картку-візитівку, де вказує своє ім'я. Презентуючи себе, учасники називають своє ім'я і якість, яка робить їх успішною людиною у професійній діяльності.

2. Прийняття правил роботи групи. (7 – 10 хв.)

Психолог звертається до групи з питанням: *«Для чого в нашому житті існують різні правила?»*. Після відповідей учасників він пропонує прийняти **правила роботи групи під час тренінгу**, які записуються на плакаті «Правила групи».

2. Вправа «Народ скаже...»

Мета: забезпечення конструктивної роботи групи.

- Щоб робота була ефективною, потрібно прийняти правила роботи групи. Вони сьогодні особливі, зашифровані – кожному правилу відповідає українське прислів'я. Я зачитуватиму їх, а ви здогадайтеся, які правила тут зашифровано.

Українські народні прислів'я.

- 1. Вік живи – вік учись.**
- 2. Язик свербить сказати, та треба мовчати.**
- 3. Треба знати, що і де сказати.**
- 4. При роботі швидко час минає.**
- 5. Не допікати іншим, бо знайдуться такі, що й тебе допечуть.**
- 6. Розкажи другу- піде по кругу.**
- 7. Можна й жартувати, можна й діло зробити.**

Відповідні правила.

- 1. Будь відкритим до нових знань, ідей.**
- 2. Не переривай іншого, говори по черзі.**
- 3. Не відхиляйся від теми обговорення.**
- 4. Цінуй свій час і час кожного.**
- 5. Не критикувати.**
- 6. Дотримуйся конфіденційності.**
- 7. Зберігай веселий настрій.**

III. Інформаційне повідомлення

(Виступ практичного психолога)

Вашій увазі пропоную прослухати притчу «Кращий учитель».

Притча “Кращий учитель” (5 хв.) (під музичний супровід)

Батьки хотіли вибрати для сина кращого вчителя.

Вранці дід повів онука до школи. Коли дід і онук увійшли на подвір'я, їх оточили діти.

- Який смішний старий, - засміявся один хлопчик.

- Гей, маленький товстун! – скорчив пику інший.

Діти кричали та скакали навколо діда й онука. Тут учитель подзвонив у дзвіночок, оголошуючи початок уроку, і діти втекли.

Дідусь рішуче взяв онука за руку і вийшов на вулицю.

- Ура, я не піду до школи, - зрадів хлопчик.

- Підеш, але не до цієї, - сердито відповів дід. – Я сам знайду тобі школу.

Дід відвів онука до свого будинку, доручив онука турботам бабусі, а сам пішов шукати кращого вчителя.

Побачивши якусь школу, дід заходив у двір і чекав, коли вчитель відпустить дітей на перерву. У деяких школах діти не звертали уваги на старого, в інших – дражнили його. Дід мовчки повертався та йшов. Нарешті він увійшов у крихітний дворик маленької школи і втомлено притулився до огорожі. Пролунав дзвінок, і діти висипали на подвір'я.

- Дідусю, вам погано, принести води? – почув він голосок.

- У нас у дворі є лавка, сідайте, будь ласка, - запропонував один хлопчик.

- Хочете, я покличу вчителя? – Запитала інша дитина.

Незабаром у двір вийшов молодий учитель.

Дід привітався і сказав:

Нарешті я знайшов кращу школу для мого онука.

- Ви помиляєтеся, дідусю, наша школа не найкраща. Вона маленька і тісна.

Старий не став сперечатися. Він про все домовився з учителем і пішов.

Увечері мама хлопчика запитала діда:

- Батьку, ви неграмотні. Чому ви думаєте, що знайшли кращого вчителя?

- По учнях дізнаються про вчителів..., - відповів дід.

Обговорення:

1. Як ви вважаєте чи правильний вибір зробив дідусь?

Як бачимо, якими будуть наші учні залежить від нас.

Основними елементами педагогічної майстерності є:

- Широка підготовленість, яка допомагає визначити педагогічну стратегію.
- Знання дитячої психології.
- Знання технології педагогічного впливу на особистість.
- Організаторські вміння та навички.
- Комунікативні здібності.
- Емоційна стабільність – здатність володіти собою, зберігати контроль, незалежно від тих причин, що провокують емоційний зрив.
- Гуманістична спрямованість, тобто вияв здатності бачити велике в малих справах.
- Висока духовна культура учителя як людини та громадянина тощо.

Вправа на активізацію(Зхв.)

Прошу вас усіх стати у коло. Я буду читати вам фрази, а ви повинні виконувати прочитане.

- Хто чує мене – кивніть головою,
- Хто бачить мене - прошу оком моргнути,
- Хто ввічливий - сусідові злегка вклоніться
- Хто любить дітей - за руки візьміться,
- З гарним настроєм хто прийшов сьогодні – ви всім усміхніться

I. Вправа «Очікування» (практичний психолог)

Мета: допомогти учасникам семінару усвідомити

особисті очікування від заняття, скоригувати план роботи відповідно до очікувань.

Хід вправи. Учасники на паперових фруктах записують свої очікування від заняття.

Потім, зачитуючи свої очікування, прикріплюють їх до дерева, зображеного на плакаті.

Компетентність педагога пов'язана з професіоналізмом, тому зміст поняття «професійна компетентність» визначається рівнем професійної освіти, досвідом, індивідуальними здібностями і якостями педагога, вмотивованим прагненням до неперервної самоосвіти та самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи.

Професійна компетентність (лат. *competere* – досягати, прагнути) педагога – інтегративна риса, що включає знання, вміння, навички, зафіксовані у кваліфікаційних вимогах, та особистісні нахили й орієнтири щодо розвитку особистісної культури, поглиблення власного досвіду, здійснення інноваційної діяльності.

Основні компетентності педагога (слайд 13)

Сучасний педагог повинен володіти такими професійними компетентностями:

- **соціальна компетентність:** здатність проектувати стратегії свого життя, індивідуумів, різних соціальних груп відповідно до ustalених норм і правил соціальної взаємодії (виявляти ініціативу, регулювати міжособистісні, групові відносини; долати конфлікти тощо);

- **загальнокультурна компетентність:** полягає в культурі міжособистісних відносин, толерантності, знанні та використанні рідної та іноземних мов, застосуванні методів самовиховання, сприянні розвитку творчості, інноваційного мислення підприємництва, формуванні гуманістичного світогляду, визначенні духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; розумінні вагомості навчання впродовж життя;

- **уміння вчитись**: здатність уявляти, прогнозувати, досягати ре-зультатів діяльності; знати й застосовувати прийомисмисло-вого групування матеріалу, впорядковувати та відтворювати інформацію, вміти перетворювати інформацію на спосіб діяльності, сприймати та опрацьовувати матеріал, залежно від мети діяльності, формувати узагальнення, критичні судження та оригінальні думки, моделювати, комбінувати, доповнювати, перетворювати, інтегрувати способи перевірки й контролю власної діяльності, оцінювати навчальні дії учнів;

- **інформаційна компетентність**: здатність педагога орієнтуватись в інформаційному просторі, використовувати технічні та мультимедійні засоби, володіти й оперувати інформацією відповідно до професійних потреб, оцінювати досягнутий результат;

- **науково-методична компетентність**: поінформованість у сфері освітніх інновацій, інтерактивного навчання, викорис-тання інформаційних освітніх технологій моніторингу та управління освітніми процесами;

- **комунікативна компетентність**: об'єктивне сприйняття партнерів по взаємодії, знаходження адекватного стилю й тону спілкування, урахування індивідуальних особливостей, вміння активно слухати, вільно володіти вербальними, невербальними, комп'ютерними засобами комунікації;

- **здоров'язберігаюча компетентність**: культура здорового способу життя (підтримка власного духовного здоров'я, фізичної форми), поінформованість у способах психологічного захисту й підтримки;

- **налаштованість на саморозвиток і самовдосконалення**: потреба і готовність до самоосвітньої діяльності, творчого самовдосконалення впродовж життя через осмислення досягнутих результатів і самостійний вибір нових цілей і завдань;

Педагогічна компетентність є динамічним феноменом, систематичне оновлення якого зумовлене змінами суспільства, стратегічних орієнтирів освіти, проблемами, що впливають із особистого досвіду і специфіки діяльності кожного педагога.

II. Актуалізація знань «Ключові поняття»

Пригадаємо деякі ключові поняття і їх визначення.

Компетентність (лат.competens – відповідний, здібний) означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.

Професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат.

Педагогічна компетентність – це сукупність теоретичних знань, практичних умінь, навичок, ставлень, досвіду, особистісних якостей учителя, що дають змогу здійснювати пошукову, естетичну діяльність, самостійно здобувати нові знання, аналізувати діяльність учасників навчально-виховного процесу, приймати рішення.

Проблема педагогічної компетентності цікавила багатьох науковців.

А. Маркова вважає, що професійно компетентна людина та, яка:

? успішно розв'язує завдання навчання й виховання, готує для суспільства випускника з бажаними психологічними якостями;

- **задоволена професією;**
- **досягає бажаних результатів у розвитку особистості учнів;**
- **має й усвідомлює перспективу свого професійного розвитку;**

- відкрита для постійного професійного навчання;
  - збагачує досвід професії завдяки особистому творчому внеску;
  - соціально активна в суспільстві;
  - віддана педагогічній професії, прагне підтримувати навіть у складних умовах її честь і гідність, професійну етику;
- ? готова до якісної та кількісної оцінки своєї праці, уміє сама це робити.

Таким чином, можна зробити висновок, що основними структурними елементами педагогічної компетентності є:

- теоретичні педагогічні знання;
- практичні вміння;
- особистісні якості педагога.

Заступник директора. А зараз повернемося до матеріалів нашого попереднього семінару, пригадаємо деякі ключові поняття і їх визначення.

Компетенція — це сукупність взаємопов'язаних рис та вмінь особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до певного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії щодо них.

Компетентність — це володіння людиною відповідною компетенцією, що передбачає її особисте ставлення до предмета діяльності.

Компетентність учителя є набором знань, умінь, навичок, здібностей, цінностей, способів діяльності, що дає можливість учителю ефективно працювати, сприяє особистому успіху, покращує якість навчально-виховного процесу.

III. Представлення результатів дослідження «Модель компетентного вчителя»

На основі результатів досліджень, проведених серед учителів нашого навчально-виховного комплексу, було складено модель компетентного вчителя:

1. *Соціально-комунікативна компетентність*: рольова ідентифікація; комунікативні здібності; організаторські здібності; **емпатія; рефлексія**.

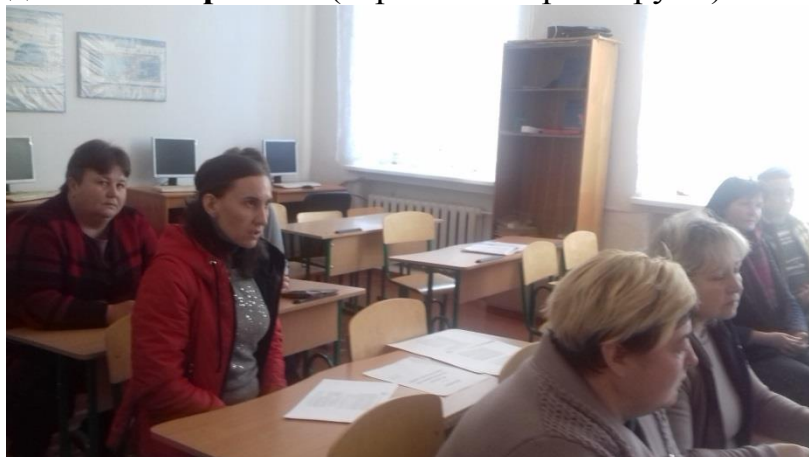
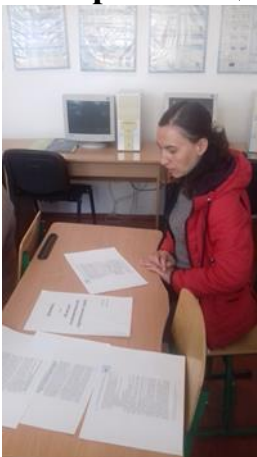
2. *Професійна компетентність*: досконале знання предмета; педагогічна майстерність; ерудиція; здібність до інноваційної діяльності; самоосвітня діяльність.

3. *Загальнокультурна компетентність*: педагогічна тактовність; стиль діяльності; ціннісні орієнтації; імідж; мовленнєві навички.

4. *Інформаційно-технологічна компетентність*: комп'ютерна грамотність; інформаційна культура; використання комп'ютера на уроці.

5. *Здоров'язбережна компетентність*: фізичне здоров'я; психічне здоров'я; соціальне здоров'я; духовне здоров'я.

IV. Презентація домашньої роботи (керівник творчої групи)

Ключові компетентності європейських країн

Австрія: предметна, соціальна, особистісна, методологічна.

Бельгія: мотиваційна, функціональна, соціальна, здатність діяти самостійно.

Німеччина: інтелектуальна, соціальна, навчальна, ціннісні орієнтації.

Практичний психолог. Ми бачимо, що в кожному з підходів є соціальна компетентність, складовими якої є комунікативна, моральна, правова, етична, соціально-психологічна компетентності. Отже, сучасному вчителю для реалізації успішної педагогічної діяльності вкрай необхідно оволодіти компетентністю в комунікативно-соціально-морально-етично-правовій сфері.

V. Інтерактивна гра «Мікрофон» (практичний психолог)

Учителям пропонують уявити, що перед дверима школи їх зустрічає кореспондент і питає: «Скажіть, будь ласка, чому ви прийшли на роботу?» Учасники гри відповідають і роблять висновки.

Практичний психолог. Відомо, що проблема оцінювання компетентнішого рівня вчителя є новою та дуже складною, тому що поняття «компетентність» досить складне та багаторівневе утворення.

Способом валідних методик, тестів та опитувальників оцінено рівень соціально-комунікативної компетентності вчителів нашої школи:

1. Діагностика рівня комунікабельності вчителів Чорнострівського НВК: товарицькість б'є ключем — 13 %; дуже товариські — 29 %; нормальна комунікабельність — 54%; певною мірою товариські — 4%.

2. Гістограма рівня потреби в спілкуванні вчителів.

3. Діагностика рівня комунікативної культури вчителів: безумовно висока — 71%; переважно позитивна — 29 %.

VI. Психологічна розминка «Чорнострівський дощ»

Учасники вільно переміщуються по кімнаті, тренер називає різні стани, а учасники їх відтворюють, намагаючись при цьому «відчути» власні ноги, руки, хребет (усі частини тіла), усвідомлюючи, які з них активні, а які мляві. Відтворюючи кожен настрій, учасникам пропонується зупинитися на 5 сек і зрозуміти, як вони себе почувають в цей момент, наскільки їм комфортно у цій позі.

Тренер:

Уявіть собі, що:

- ви надзвичайно стомилися (15 сек);
- ви надзвичайно щаслива людина (15 сек);
- у вас є що приховати від оточуючих (15 сек);
- ви геній і щойно зробили відкриття, за яке отримаєте Нобелівську премію (15 сек);
- ви надзвичайно зібрана людина (15 сек);
- вам надзвичайно важко в оточуючому середовищі (15 сек);
- вас люблять усі оточуючі (15 сек);
- пройдіть так, щоб усі зрозуміли, хто ви є насправді (15 сек).

Питання для обговорення:

У якому стані було найкомфортніше, а що було неприродним?

Ведучий пропонує спробувати зробити «Чорноострівський дощ», для чого потрібно повторити рухи. В Чорному Острові здійнявся вітер (потерти долоні), починає накрапати дощ (клацати пальцями), дощ посилюється (легеньке плескання в долоні), починається злива (сильне плескання), град, справжня злива (тупіт ногами), буря стихає (сильне плескання), дощ стає меншим (легеньке плескання в долоні), поодинокі краплі падають на землю (клацати пальцями), тихий шелест вітру (потирання долонь), сонце (руки догори).

VII. Вправа «Бінго» (практичний психолог)

Мета: сприяти позитивному самооцінюванню, усвідомленню унікальності кожної людини.

Хід вправи. Кожен учасник отримує аркуш паперу форматом А-4. Необхідно без ножиць, тільки руками вирізати фігурку Бінго — силует людини. Далі кожен на Бінго пише з одного боку — що він дає людям, а з іншого — чого від них очікує.

Потім кожен учасник ділиться своїми думками.

Психолог робить висновок.

VIII. Вправа «Робота над колажем» (практичний психолог)

Мета: активізація групової взаємодії.

Матеріали: журнали, ватмани, ножиці, клей, кольоровий папір, фломастери.

Хід вправи. Психолог пропонує групі об'єднатися в пари. Кожна пара отримує завдання створити картину «соціально-комунікативної компетентності вчителя».

Захист кожного проекту.

IX. Враження (практичний психолог)

Рефлексія «Все в твоїх руках» (слайд 23)

На аркуші паперу кожен обводить свою ліву руку. Кожен палець – це певна позиція, з приводу якої необхідно висловити свою думку.

Великий – для мене було важливим і цікавим...

Вказівний – з цього питання я отримав конкретну рекомендацію...

Середній – мені було важко (мені не сподобалось)...

Безіменний – моя оцінка психологічної атмосфери...

Мізинець – для мене було недостатньо...

Учитись важко, а учить ще важче.

Але не мусиш зупинятись ти.

Як дітям віддаси усе найкраще

То й сам сягнеш нової висоти.

-В одній старовинній легенді говориться:

«Один чоловік вирішив змінити світ. Але світ такий великий, а він такий маленький. Тоді він вирішив змінити своє місто. Але місто таке велике, а він такий маленький. Тоді він вирішив змінити свою родину. Але родина в нього така велика, одних діток десяток. Тоді ця людина добралася до того єдиного, кого вона в силах змінити, будучи таким маленьким: самого себе. Тож не бійтеся змінювати себе.

Я дякую усім учасникам заняття за активну та результативну роботу. Бажаю, щоб ваша праця приносили лише радість та позитивні результати. Робіть усе з любов'ю. Адже усе, що робиться з любов'ю, приречене на успіх.

Практичний психолог. Завершити засідання хочу притчею про Майстра, епіграфом до якої є такі слова: « Кожний, хто вміє згуртувати навколо себе людей із різними характерами, різними інтересами й може привести до успіху – справжній Майстер...»

Притча

Якось увечері зібралися разом музичні інструменти: скрипка, саксофон, труба, сопілка й контрабас. І виникла між ними суперечка – хто краще за всіх грає. Кожний інструмент почав виводити свою мелодію, показувати свою майстерність. Але виходила не музика, а жахливі звуки. Що більше старався кожен з них, то не зрозумілішою й потворнішою виходила мелодія. Але з'явилася людина й одним помахом руки зупинила ці звуки, сказавши: « Друзі, мелодія – це одне ціле. Нехай кожний прислухається до іншого, і ви побачите, що вийде». Людина знову змахнула рукою, і спочатку несміливо, а потім усе краще залунала мелодія, у якій було чути смуток скрипки, ліричність саксофона, оптимізм труби, ніжність сопілки й величність контрабаса. Інструменти грали, стежачи за помахами рук людини. А мелодія все звучала і звучала, поєднуючи виконавців і слухачів у єдине ціле. Як важливо, щоб оркестром хтось диригував. Досягнення гармонії можливе лише тоді, коли всі об'єднані однією метою й спрямовані єдиною волею в єдиному пориві... Таким Майстрами, шановні вчителі, є ви, а інструментами – ваші учні. Ми з вами, хочемо того чи ні, є вчителями нового століття і всі будемо працювати, щоб навчання стало радістю й задоволенням для кожної дитини, щоб шкільне життя, в якому беруть участь учні і вчителі, досягло гармонії. Хороші вчителі створюють хороших учнів, і в майбутньому, я вірю, учні нашої школи стануть справжніми людьми.